

Deesses per nassos

Antoni Torreño

Introducció / Isidre Crespo

TEATR
bromera

ESCENA I
LA PLATJA GREGA

(Una platja grega amb un paisatge de temples enderrocats. Soroll de mar. DEMÈTER i PERSÈFONE sobre l'escena. No parlen. DEMÈTER fa garbes de blat. PERSÈFONE està desfocada: cull narcisos d'un racó.)

DEMÈTER. No et sembla que has tingut ja bastants problemetes en el passat per la mania d'arreplegar flors, Persèfone?

PERSÈFONE. Pse!

DEMÈTER. Pse, pse! És l'única cosa que ha dit la xiqueta durant hores. A la muda. A les teues amigues sí, clar, però a Demèter, a ta mare per a què li has de contar res? Una mare és l'última que ha de saber les coses... Com la que em vas fer al prat de Nisa: te'n vas de casa sense dir res a ningú i mamprens a fer rams de flors tota sola...

PERSÈFONE. M'agraden. Ho saps de sobres, que no em puc controlar. Se me'n va el cap sempre que arriba la primavera i els camps es cobreixen de coloretos... Les roselles, el safrà, les violetes, els gladiols, l'espígol, les clavellines... els narcisos... *(En pronunciar narcisos se*

li talla l'alegria creixent.) No crec que hi haja res de dolent en això.

DEMÈTER. Sí, clar, res de dolent. Però després passa el que passa.

(DEMÈTER i PERSÈFONE callen. PERSÈFONE mira abstreta un narcís que encara és a l'escena. Entra HOMER.)

HOMER. A Sicília, una illa molt gran guardada per volcans furiosos hi havia una vegada una primavera preciosa. Demèter i Persèfone, que eren deesses de l'Olimp, se n'hi havien anat una temporadeta. L'illa era lluny, a l'altra banda d'aquest mar, però elles van preferir passar les vacances allà perquè la Terra feia olor de terra, i el Sol daurava el blat sense que elles hagueren de treballar massa. *(Demèter fa el gest de preguntar qui és aquell, i Persèfone li indica per gestos que espere.)* Un dia, la bella Persèfone va eixir de casa amb una cistelleta de vímet. Contenta, olorant l'aire i la terra, passejava pels camps inundats de verdor. No sabia el perill que corria. Si alguna flor li acariciava les cames, ella s'aturava, li besava els pètals, la covava entre els dits, l'agafava i la desava a la cistella. Pobreta! Hades, el rei dels inferns, l'espiaava davall de terra pel forat d'un avenc. La volia enganyar i endur-se-la raptada a la casa dels morts... i, i, i... i li posà una trampa. De sobte, no sap com, Persèfone troba la flor de narcís més bonica que mai no havia vist. Fa un

sospir, s'acosta al narcís, el toca i només arrancar-lo de terra... BRRRMBUM! S'obri la Terra i apareix Hades amb una barboteta de mesos, me l'agarra d'un braç i cap avall s'ha dit. I ella: «No no. Auxili. Ajudeu-me! Deixa'm mala bèstia! Ai, que em fas mal! Auxili!...». Glups!... Se la va engolir la Terra.

DEMÈTER. Mira que t'havia dit vegades que no isqueres sola; que no parlaves amb estranys; que no agarrares res si no sabies què era...

PERSÈFONE. Que vaig tenir-ne jo la culpa...? Vaig xisclar, plorar, bramar però no vingué ningú a ajudar-me. T'assegure, mare, que vaig trencar-me la veu cridant-te. I tu t'havies tornat sorda.

DEMÈTER. No et vaig sentir... Bé, vaig sentir algun crit lluny però... No vaig saber que t'havia passat alguna cosa fins que les teues amigues Àrtemis i Afrodita em portaren la teua cistella. L'havien trobada tombada amb les flors escampades sobre l'herba. I a tu no...

HOMER. Nou dies i nou nits recorregué la terra Demèter, la mare del blat, la Senyora donadora de fruits, la nostra deessa verdejant, buscant la seua filla Persèfone.

DEMÈTER. Estava desesperada. Creu-me. Vaig anar preguntant pertot arreu, però res...

HOMER. Res de res.

DEMÈTER. *(Cada vegada més empenyada per les interrupcions.)* Fins i tot a les nits encenia...

HOMER. A les nits il·luminava milers de torxes per seguir buscant. I ordenà al volcà de l'Etna que vomitara foc per fer més llum encara.

DEMÈTER. Es pot saber qui és aquest mamarratxo que m'interromp cada vegada que òbric la boca?

PERSÈFONE. Li diuen Homer. És poeta. Vol assolir la immortalitat contant als humans les nostres històries de l'Olimp.

DEMÈTER. Doncs que no em toque massa el nas, no siga cosa que em cabregi.

PERSÈFONE. Xe, mare, deixa que faça la seua faena.
(*PERSÈFONE l'invita a continuar amb un gest de coqueta.*)

HOMER. (*Animat.*)

I arribà el desé dia sense noves de la filla volguda.
Quan es mostrà al matí, amb dits de rosa, l'Aurora,
la sobirana Demèter, cansada per tanta aflicció
al disc del Sol s'adreçà: «No em deixes tu almenys
—va pregar-li— i dis-me si tal vegada veieres
ma filla Persèfone recórrer la prada i el bosc».

I el sol del matí, sorprés per la son i la rara tristor de
[la dedea,
així li parlà: «Oh, mare del blat, donadora de fruits
[verdejants,
hui ho has de saber puix és gran el respecte que et
[guarde.

La de turmells tan esvelts i tan estreta cintura,
ta filla Persèfone crida i es plany per sa trista fortuna
car l'Hades barbut, negrelló, retinguda la té en els
[infernus;
forçada la guarda i forçada baixà cap al regne dels
[morts

de fosca tenebra i fredor. Ella tant que estimava la
[llum i les flors!
Ella tant que em somreia quan jo li escalfava la pell!».
Quin dolor més cruel i més fondo juntà al seu ventre
[Demèter!
A l'Olimp va volar enfollida buscant de Zeus la justa
[resposta,
mes Zeus refusà puix no eren assumptes que ell
[s'estimara.

Llavors la deessa Demèter ordí una terrible venjança...

DEMÈTER. Mare meua, la que vaig haver de fer perquè tornares al meu costat! És a dir que aquell dimoniot pocavergonya em rapta la filla, i Zeus se'n desentén dient que els assumptes dels déus menors ens els hem d'arreglar entre nosaltres? L'hauria ofegat allí mateix, però com que sabia que escanyat i tot no la dinyaria, vaig apuntar on estava segura que li couria. Ell, què m'havia manat? Que donara fruits a les collites dels mortals? Que els ensenyara a fer créixer el blat? Doncs *tururú!* Per mi aquelles criaturetes ja es podien menjar les pedres amb oli i sal si volien dinar...

HOMER. Ui, va ser tremend! El meu veí Zanasís, el que va comprar el terreny et aquell al costat del barranc, jas!, d'una torrentada es queda sense carxofes. I la tia Bula, l'endemà, se'n va a apuntalar les faveres perquè ja li pesaven, i se les troba totes cucades, amb unes erugues...! Escolta, quin fàstic de cucs! I l'oncle Potis, sense vinyes; i Dànae, les albergines i els *pepinos*; i Nectàrios amb les oliveres arrencades; i Helena, la

fornera, els grans que estaven ja a puntet per fer farina. (*DEMÈTER ha anat perdent la paciència.*) Xe, a tots la mateixa seguida! Ni vi, ni pa, ni ensalada grega, ni mussaca... I la culpa sabeu de qui? Jo vos ho diré. De Demèter, la senyora donadora de fruits, la deessa verdejant... Sí, sí, verdejant. Mala rabieta que li agarrà! Ara, que jo sóc Zeus...

DEMÈTER. Però serà xafarder i verdulera de mercat! Jo a aquest me'l carregue ara mateix. Immortal vols tornar-te? Poeta immortal? En una sargantana et convertisc jo d'una escopinada que et tire. Però aquesta és manera de contar les coses?

HOMER. (*Esglaiat.*) Jo només pretenia que el públic comprenguera...

DEMÈTER. Una paraula més, una només, i tindràs la llengua i el cos d'un fardatxo al sol...

PERSÈFONE. Mare, me n'he d'anar.

DEMÈTER. I veuràs si et fas entendre aleshores amb la llengua partida...

PERSÈFONE. (*Tallant.*) Mare, me'n vaig.

DEMÈTER. T'assegure que aniràs per sempre més a quatre potes arrossegant per terra la panxa eixa tan lletja que tens. Panxut!

PERSÈFONE. (*Cada vegada més trista.*) Deixa-ho ja, mare. Ja és l'hora, saps? T'he dit que me n'he d'anar.

DEMÈTER. (*Emet un gruny i s'adreça cap a PERSÈFONE.*) Espera un poc més, Persèfone. Encara no fa molt de fred. Encara hi ha blat per collir, i el raïm és a les vinyes. Podem encara banyar-nos en aquesta platja...

PERSÈFONE. No puc. Ho saps de sobres.

DEMÈTER. I què dius d'això, poeta? És just? És just que damunt del que va fer l'Hades, se l'enduga cada any als inferns? Que m'arranque Persèfone dels braços? És just que jo no puga més que garbellar el gra o convertir-te en un fardatxo per calmar la meua tristesa? Digues!

(HOMER ha anat fent gestos, amb la boca i les mans, a les preguntes de DEMÈTER.)

DEMÈTER. Eh? Què dius?

HOMER. Puc parlar?

DEMÈTER. Parla. Conta-ho. I que tots sàpiguen el que he hagut de patir jo també.

HOMER. *(Titubejant al principi, i mirant al públic i a DEMÈTER de reüll.)* Zeus es comprometé a tornar-li Persèfone. Obligaria Hades que la deixara anar si a canvi Demèter tornava les collites als humans. Ella acceptà.

PERSÈFONE. Però el dia que em va deslliurar, Hades m'oferí una magrana per al camí. Per calmar la set, em digué. I jo me la vaig menjar sencera.

DEMÈTER. Li ho vaig notar a la cara només arribà: «No deus haver menjat res mentre estaves al regne d'Hades?».

PERSÈFONE. Sí, mare. M'acabe de menjar alguns grans de magrana. Estaven molt rebons.

DEMÈTER. Bons? Bons del tot! Desgraciada, la magrana és la fruita de l'infern.

HOMER. Des d'aleshores Persèfone cada any ha de descendir pel riu Aqueront fins a la morada d'Hades, a la llacuna Estígia. Lligada a la casa dels morts per sempre més...

Cada any, en acabar les collites, ha d'abandonar sa mare, i no pot tornar al seu costat fins a la primavera...

DEMÈTER. (*A HOMER.*) Està bé. Deixa-ho ja. Ves-te'n, i que no et veja el pèl per ací mai més.

HOMER. Gràcies, oh deessa protectora, oh donadora de fruits, oh mare del blat, oh...

DEMÈTER. Talla el rotllo. Ves-te'n ja.

HOMER. Eh. Sí. Perdó. Adéu. (*Se'n va.*)

(Soroll de mar creixent. PERSÈFONE i DEMÈTER augmenten el volum de veu igualment.)

PERSÈFONE. Si ho haguera sabut, mare, no n'hauria tocat ni un granet, encara que m'haguera mort de gana.

DEMÈTER. Tu no et pots morir de res. Ets una deessa.

PERSÈFONE. No me n'aniria. Odie aquest moment.

M'agradaria que sempre fóra primavera.

DEMÈTER. Queda't amb mi, filla.

PERSÈFONE. Saps que no puc.

DEMÈTER. Sí que pots... Sí que podem...

PERSÈFONE. Vinga, mare. No em turmentes més del que ja estic.

DEMÈTER. Que sí, que sí. T'ho dic.

PERSÈFONE. Què?

DEMÈTER. (*A la tramoia.*) Pareu eixe mar! Que ací no es pot ni parlar. (*El soroll es talla en sec.*) Sí que po-

dríem. Les dues. Ens amagaríem. Una vegada ja ho vaig fer jo. Va ser quan et buscava com una boja. Cap dels déus no m'havia ajudat gens ni miqueta i jo ja estava desesperada sense trobar cap pista. Llavors vaig abandonar l'Olimp, em vaig disfressar de velleta mortal i me'n vaig anar a viure de criada en una casa bona. Per allí estaria encara si el Sol no m'haguera xerrat on eres.

PERSÈFONE. Vols dir que...?

DEMÈTER. Sí. Podríem disfressar-nos de mortals i anar-nos-en ben lluny. Si no fem estupideses, els déus no ens trobaran mai.

PERSÈFONE. A mi els homes m'agraden molt. Tenen un nas ben graciós. Estic segura que em divertiria molt amb ells...

DEMÈTER. He dit que no ens trobaran si no fem estupideses.

PERSÈFONE. Però no creus, mare, que ens buscaran? Mira que Hades és un especialista i ja m'ha enganyat dues vegades... Podria també agafar flors perfumades a l'hivern? Podria passejar-me pels carrers dels humans amb un nas de mortal enganxat? *(Fa mim, imitant el pas d'una persona.)*

DEMÈTER. Sí, sí. Podries. Però t'ho repetisc: t'aconsele que no et barreges massa amb ells. Són imbècils, i és més que possible que t'isquen amb alguna pallassada que ens delate.

PERSÈFONE. Va, no deu ser per a tant. Semblen inofensius!

DEMÈTER. Faràs cas a ta mare per una vegada?... Doncs, què? Fugim?

PERSÈFONE. Sí, anem.

DEMÈTER. Anem.

PERSÈFONE. On anem?

DEMÈTER. Anem a... Roma.

PERSÈFONE. A Roma?

DEMÈTER. Bé, exactament a Roma, no. Anem a Pompeia, però la ciutat està plena de romans.

PERSÈFONE. Romans! Quina gràcia! Adéu, Hades. Ha, ha. Quan vingues a buscar-me et trobaràs amb un pam de nas, com el nas d'un mortal. Ha, ha.

DEMÈTER. Vinga, Persèfone, ajuda'm.

(Transició. DEMÈTER i PERSÈFONE canvien l'escenari i el vestuari.)

PERSÈFONE. Parla'm més de Pompeia, mare. Com és? On viurem?

DEMÈTER. És una ciutat enorme. Quasi vint mil humans pul·lulen pels carrers, per les places i pels comerços. Hi ha cases grans i menudes, banys... El cas és que uns viuen bé i uns altres, no tant. Quan arribarem, els grecs ja seran pocs i, la majoria, esclaus en cases dels patricis... Nosaltres dues estem a punt de plantificar-nos en el centre mateix de Pompeia: en una casa amb aigua corrent i en un carrer pavimentat. Tindrem botigues al voltant i, enfront, unes termes on pense estar-me a remulla moltes hores al dia... Au! Ajuda'm a desplegar la pintura per a la paret.

PERSÈFONE. I això per a què?

DEMÈTER. Tots els que tenen una casa amb condicions ho fan. Si no tinguérem la paret de l'atri coberta de pintures, els que entraren a casa començarien a sospitar de nosaltres.

(Han desplegat un quadre mitològic d'estil pompeià que representa el rapte de PERSÈFONE.)

PERSÈFONE. D'acord, mare. Que no hi havia un altre tema que el meu rapte a Nisa per penjar a la paret? No, veritat? No hi ha històries que podies haver triat en lloc de la meua? No servien els inacabables rotllos amorosos de Venus o el dotze treballs d'Heracles? Dotze, mare...! Que volies raptar? Doncs tampoc no te n'haurien faltat: el d'Helena i la Guerra de Troia que dóna tant de si, el de les Sabines, Apol·lo perseguint Dafne, o els faunes perseguint qualsevol figueta tendra despistada... Però, no. Tu, no. Tu elegeixes la meua història. Encara com que estem a Pompeia per fugir de tot allò...!

DEMÈTER. El cas és que era el que tenia més a mà... No vaig pensar que...

PERSÈFONE. Què has de pensar! Demèter només pensava que davant de casa tindria uns banys on es reblaniria com un cigró i ja no recordà ni per què havíem vingut ací.

DEMÈTER. Bo, ja n'hi ha prou, Persèfone. Estàs fent-ne un gra massa. Calla ja i vesteix-te de patrícia, que entrem en escena.

PERSÈFONE. Xt!... Està bé. Tu ja t'has fet el programa, mare. I jo? Què se suposa que he de fer ací, a banda de contemplar aquesta esceneta bucòlica tan bonica?

DEMÈTER. Divertiments no te'n faltaran, filla. Estic segura que t'agradarà Pompeia. Pots anar als teatres. Hi ha espectacles de circ, tavernes i molts, molts mortals d'eixos que dius que t'agraden tant...

PERSÈFONE. No sé.

DEMÈTER. A prop tenim també una muntanya preciosa, plena de vegetació i floretes... Es diu Vesubi...

PERSÈFONE. Això ja m'agrada molt més. Faré passejades pels boscos del Vesubi i cada dia portaré a casa un pom de flors fresques...

DEMÈTER. Ja... Bé... Però... Mm... No t'acostes mai al cim d'aquella muntanya.

PERSÈFONE. No? Per què no?

DEMÈTER. Eh... Resulta que és un volcà. Dalt de tot hi ha un forat que potser és una porta als inferns. Si t'hi aboques, l'ull d'Hades pot reconèixer-te de seguida.

PERSÈFONE. Què m'estàs dient? Que hem anat a parar a la gola del llop!?

DEMÈTER. A Hades, ací li diuen Plutó i és molt amic de Vulcà. Vés amb compte, filla.

PERSÈFONE. Definitivament, mare, crec que estàs perdent l'enteniment. (*Se'n va furiosa.*)

DEMÈTER. Uf, aquesta filla meua, mira que és difícil...! Està bé. Vaig a les Termes a relaxar-me una miqueta... Xe, tu, i després diu que jo tinc geni! (*Se'n va.*)